

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

הפולמוס החדש

בירור: בחודש סבת תשע"ז, פתח ה'ביטוח לאומי' תכנית חדשה, בשם 'חיסכון לכל ילד'. על פי התוכנית מופקד 50 ₪ בכל חודש לכל ילד בישראל עם אפשרות הכפלה (בשנת 2020 למניינים עקה ל- 51 שקל, ובשנת 2022 למניינים עלה ל- 52 שקל), באופן שהחיסכון מצטבר והולך עד שהילד מגיע לגיל 18, כאשר ההורים בוחרים האם לנהל את הכספים בבנק או בקופת גמל, וכן בוחרים את מסלול ההשקעה.

בעת הזאת - שנת השמיטה תשפ"ב, מתעוררת לראשונה שאלה חדשה שלא היתה קיימת עד היום, האם חממת תכנית 'חיסכון לכל ילד' צריך לעשות פרוזבול גם עבור כל ילד, כדי שלא תשטם ההלוואה חממת איסור לא יגוש?

בתחילת שנת השמיטה, הדיון היה נוגע למעשה רק לפי שיטת הראש"ש שהשביעית משמטת גם בתחילתה (התבאר בהרחבה בגיליון 323 בענין פרוזבול בערב שביעית). כעת בסוף שנת השמיטה, נוגע לכל השיטות וכפי שנפסק ברמב"ם (שמיטה ויובל פרק ט הלכה ד), ובשו"ע (חול"מ סימן סז סעיף ל), השביעית משמטת בסופה, וצריך לעשות פרוזבול כדי שלא ישמטו החובות.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

הג"ר חיים קנייבסקי זצ"ל במעמד מסירת חובותיו לבית דין של הג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל. לאחר מכן הגר"ש ואזנר היה מבקש להגר"ח קנייבסקי לשבת בדיון, והיה אומר לפניו את הנוסח. ניתן להבחין כי הגר"ש ואזנר כבר הכין ומילא את השטר, ומונה על ידו. התמונה והביאור: מתוך הספר הנפלא אל ד"ר אמות (עמוד שיח).

נושא הגיליון

'פרוזבול לחיסכון לכל ילד'

הוראות פוסקי הדור

1. צריך מעיקר הדין

למעשה: ההוראה הרווחת שפורסם בכתב ובעל פה, מאת בד"ץ בני ברק מיסודו של הגר"ן קרליץ זצ"ל (פורסם ב'הלכה ומעשה' פרשת שופטים אלול תשפ"ב), והג"ר אביגדר נבנצל שליט"א (קובץ באר התורה קפט), והג"ר שמואל אליגזר שטרן שליט"א (במכתבו אב תשפ"ב, פורסם בקובץ 'משפטיו לישראל' עמוד קטז), והג"ר צבי ובר שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא), והג"ר יהודה אריה דינר שליט"א (שיעור שבת פרשת כי תצא תשפ"ב), והג"ר יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א (שיעור ליל שבת כי תצא תשפ"ב), והג"ר נפתלי נוסבוים שליט"א, והג"ר עמרם פריד שליט"א (קובץ באר התורה קפט), והג"ר פנחס יונג שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא), והג"ר משה שטיין שליט"א (קובץ מבית לוי אלול תשפ"ב עמוד ב סעיף ב), שגם הילדים צריכים פרוזבול עבור ההלוואות שלהם בתכנית 'חממת חסכון לכל ילד', מחשש שאם לא יעשו פרוזבול השביעית יכולה לשמט את הפרוזבול.

לפי שיטה זו, גם ילדים קטנים צריכים לעשות פרוזבול, ולכן כאשר הולך עושה פרוזבול לעצמו יוסיף בפרוזבול שכל חוב שיש לו ולכל ילד הקטנים, והנוסח המתוקן בפרוזבול לקראת שלהי שנת השמיטה תשפ"ב מבד"ץ בני ברק, הנוסח כולל גם עבור הילדים הקטנים מדין אפטרופוס. אך לא עבור הילדים הגדולים שהאב אינו אפטרופוס שלהם, והילדים הגדולים מגיל בר מצוה ומעלה יעשו פרוזבול בעצמם, ויולדות גדולות מגיל בת מצוה ימנו

מודעה על השיעור השבועי
מפי הג"ר אלחנן בקרמן שליט"א
ביהמ"ד 'פינקס קרליץ ירושלים'

שטר פרוזבול שכתב
הג"ר חיים קנייבסקי זצ"ל
לחברי בית הדין - הג"ר שמואל
הלוי ואזנר זצ"ל, הג"ר יעקב
מאיר שטרן שליט"א, הג"ר
משה שאול קליין שליט"א,
מתוך ספר 'אלא' (עמוד רצג)

ולקנותם לכם

הספר החדש 'משנת השדה'

בספתה רבה ונחן לומיץ ליבניו ישיחי המלכה ב' לנדל הפועת
בזבואר סוכות תר"ס סתוקת עניני פרע"ש בייבאר נרובח של
המציאות עם שמת עומדת

תיקוני שינוי שאם מתחבר האמן
הרב **אלחנן בקרמן**
בגוש:

בירור המציאות בעניני פיטם של אהרונ וסווי הדלקים השונים

השיעור בנושאים:
התקנה של הפיטם וסווי לילוי ילוי ענין פ"ט ע"פ רמב"ם ורבי המקום בענין פיקולת
אירוסים שישית פיקולת פיקולת ע"פ רמב"ם ורבי המקום בענין פיקולת שו"ת

השיעור בעניני פיקולת:
ביום חמישי פיקולת כי תבוא י"ז אלול תשפ"ב
בית הכנסת פיקולת קרליץ
רח' חסידי קרליץ 1 סבתת בית ישראל ירושלים
חזירות השיעור בשעת 2:00 | עיום השיעור בשעת 3:00

בררכת התורה
קטן וילחמי

השיעור מקיים בדיון
אגדת מיקום
ובה משנת השמיטה
רבת משרות

המחיר המלא 10 ₪ | המחיר המיוחד 7 ₪ | המחיר המיוחד 5 ₪

מת דין צדק וסבת אורחא
צדקות מימי הגר"ח אליעזר
זמרון מאיר
מ-י"ט

פרוזבול

פוסקת חלוקת כבוד אורחא ואתא קדמא
כן יתקין י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט
אני ישיבתי לכם רבדי י"ט י"ט י"ט
הרבה י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט

הדינים הם - י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט
ובן בעל חש, שצאנבני לכן זמן שאורחתי וישתי כדור
ישחיל צאנבני מל הובותי ע"י י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט
הרבה י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט

הרבה י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט
לודית אולת שנת חסות אלשים ויטני
פאת שישים י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט
י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט י"ט

נאם
נאם
נאם

תשפ"ב), כיון שנחלקו הפוסקים האם שביעית משמטת חוב של קטן, לכן לכתחילה יש על האפק לעשות פרוזבול עבור בניו הקטנים.

צדדי הספק

3. מלוה לעשר שנים

מבואר בגמ' (מכות דף ג:) ונפסק ברמב"ם (הלכות שמיטה פרק ט הלכה ט), ובשו"ע (ח"מ סימן סז סעיף ז), המלוה את חברו וקבע על זמן פרעון כעבור עשר שנים (או זמן פרעון דחוי אחר) אין השביעית משמטת, כי אמרו על שבוטו העשר שנים יבוא לידי לא יגש (דברים טו ב), אך עתה כשחלה השביעית עדיין לא הגיע זמן הפירעון ואינו יכול לנגוש, ולא קוראים כאן לא יגש.

לא הגיע הזמן: הציץ לפטור מפרוזבול, כיון שהספק מופקד עבור הילד לפחות עד גיל 18, (ויש מענק אם ישאיר עד גיל 21) ואינו יכול לתבוע את סכפו קודם, ורק אם הילד נמצא במצב רפואי שמסכן את חייו, ויכולו ההורים למשוך את סכפי החיסכון לפני הגיעו של הילד לגיל 18, לצורך מימון צרכיו הרפואיים, באישור רופא מטעם הביטוח הלאומי, נמצא שבכתיבם לא הגיע עדיין זמן הפירעון של ההלוואה. ודינו כמלוה לעשר שנים שאין השביעית משמטת.

ומה שטענו שנחשב גניש זמן כיון שיכול להוציא מלוה זה ולתת ללוה אחר, יתכן שעדיין נחשב כמלוה לעשר שנים, ולא נחשב הגיע הזמן, כיון שהמלוה אינו יכול למשוך את זכויותו בכסף ונמצא שאינו יכול לנגוש. ויש להביא לכך קצת ראיה מדברי **ספר החינוך** (פרשת ראה מצוה תעז), וכינין זה נדבשו **התומים** (סימן סז ס"ק א) בשו"ש מצות שמיטת כספים, "למד בפניו במדות המעלות מרת הגניבות ועין טוב", ואם כן תלוי במלוה, וכיון שמצד המלוה אינו יכול לנגוש שפיר נחשב מלוה לעשר שנים.

לפי סברא זו כאשר הילד הגיע לגיל 18 חייב לעשות פרוזבול, מכיון שיכול למשוך הרי הגיע זמן הפירעון. אכן שייך לומר, שגם כאשר הילד הגיע לגיל 18, או נקלע למצב רפואי מסכן חיים המאפשר את משיכת הכספים, התלך מימוש הזכויות לוקח מספר ימים, והרי זה כמו חוב שזמן הפירעון שלו הוא מספר ימים אחר התביעה, וכעת עדיין לא הגיע זמן הפירעון. וכן לגבי העברה מקופה לקופה, כיון ששלוך מספר ימים, הרי זה כמו מלוה לעשר שנים שנדחה במספר ימים מהרגע של סוף שמיטה.

כן הגיע הזמן: הצד לחייב בפרוזבול, למרות שאינו יכול למשוך את הכספים לרשותו, אין יכול להעביר את הכספים בכל עת במהלך תקופת החיסכון, מקופת גמל אחת לקופת אחרת, ומצא שכפלי הלוה הגיע זמן הפירעון ואינו דומה למלוה לעשר שנים, והרי זה בכלל לא יגש"ו שיעקר מה שהתורה הקפידה על גנישת החוב, וגם זה בכלל נגישה.

סברא זו לא שייכת בכספי החיסכון שהופקדו בבנק, כיון שלא ניתן להעביר את כספי החיסכון מהבנק שבחבר לבנק אחר או לקופת גמל אחת לאורך כל תקופת החיסכון.

איפכא מסתברא: יש גם הגדרה הפוכה, שמבחינה משפטית המכנים כסף לקופת גמל, ועלמיהם הם הבעלים של הכסף ונתשבים 'מפקדים' לחשבונם, וקראו 'מלוים' לחשבונם, והקופת גמל לא מקבלת אחריות על ההפסדים, ומצד פעולה זו אין שום ענין לעשות פרוזבול, דא עקא שהקופת גמל מנהילת את הכספים בשליחותם והם שלוחי הלוות רביית בהיתר עיסקא עוררו, ונמצא שהוא מלוה ללוים מקופת הגמל, ועל זה צריך פרוזבול ואם כן התפקיד לעשות פרוזבול עבור ההלוואות מוטל על קופת הגמל מדין אפטרופוס ששם שלוחי לעשות כל מה שצריך בכסף, ולפי סברא זו אין כל מלוה לעשר שנים, כי ההלוואה מהבנק או מקופת הגמל למשקיע, אינו מלוה לעשר שנים.

אולם חשוב מאוד לציין, שכל אחד שחבר במסלול כשר, הרי גופי הכשרות דואגים שהחברות יערכו פרוזבול עבור כלל העמיתים, וכשם שגופי הכשרות מפקחים על החברות שישקיעו רק כדיון, לגבי חילול שבת, והיתר עיסקא, וכל דיני התורה, כך גם יפקחו על נגושת של פרוזבול. נתון זה מועיל, רק לפי ההגדרה

את האב להיות שלוחם. (יש שהציעו שהילדים עבור בעצמם).

מאמרים שצריך: וכן מבואר במאמרים שצריך פרוזבול, מאת הג"ר **יעקב מרדכי מאיר שליט"א** (קובץ באר התורה קפט), והג"ר **יעקב ישראל שמרל שליט"א** (משפטי לישראל עמוד קה, קיב, קיג, קיד) אהרן וישראל קובץ רכב עמוד פא-פח), והג"ר **פנחס סאמעט שליט"א** (במאמרו), והג"ר **חיים אלעזר שיינברג שליט"א** (גם אני אודך תשובות הגר"ח"א שיינברג חלק שני), שצריך לעשות פרוזבול גם לילדים.

ונימקו את דבריהם בכמה סברות שחלקם יבואו להלן, וראה במאמרים שציינו כמה מראי מקומות. ניתן לקבל נוסחאות של פרוזבול הכלולות את הילדים, ומראי מקומות בנושא במערכת 'הילכתא'.

2. לא צריך

אינו נשמט: לדעת בד"ץ **לשכת הפוסקים בית שמש** (אלול תשפ"ב), והג"ר **נתן קופשץ שליט"א** (בהוראה לרבינו הילכתא), והג"ר **יצחק זילברשטיין שליט"א** (פורסם אלול תשפ"ב), והג"ר **משה שאול קליין שליט"א**, והג"ר **אפרים נייחויז שליט"א** (הלכה בהירה כי תצא תשפ"ב סעיף לה), והג"ר **שלמה זעפרני שליט"א**, והג"ר **משה מרדכי קרפ שליט"א**, והג"ר **אליהו שלזינגר שליט"א**, והג"ר **שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א**, והג"ר **ירמיה הכהן שליט"א**, והגרי"מ **וייל שליט"א**, והגרי"מ **סנדר שליט"א** (קובץ באר התורה קפט), שיש מלך הדין אין צריך לעשות פרוזבול עבור הילדים, ואין השביעית משמטת את החוב של 'חיסכון לכל ילד', ומה שמזכירים את הילדים בפרוזבול הוא חומרא בעלמא כיון שאפשר בכל עניושי כן לכתחילה, ומכמה טעמים כפי שיתבאר להלן הצדדים לפטור.

ולדעת הג"ר **אברהם בכפשי שליט"א** - **תשואה כהלכה** (במאמרו), לכאורה אין כל חשש של שמיטת כספים בחיסכון לכל ילד' המנוהלה בחברות הגמל, בפרט בילדים שלא הגיעו לעול מצוות שנחלקו האחרונים האם שביעית משמטת חוב שלהם, ולכן אין לטרוח ולהטריח בחתימה על פרוזבול, אך להיזוד ומחיות טוב כל והדבר אינו כרוך בטרחת יתרה ניתן לערוך שטר פרוזבול.

לכל הדעות, כאשר הילד מגיע לגיל 18 לפי התאריך הלוועזי ולא לפי התאריך העברי (לפי חוקיהם התאריך הלוועזי קובע), צריך לעשות פרוזבול כי כבר הגיע זמן הגביה, שהרי מגיל 18 עד גיל 21 יוכל הילד למשוך את כספי החיסכון באישור ההורים.

יש שטענו מאחר שלפי תקנות הביטוח לאומי גם כשהילד מגיע לגיל 18 הוא יכול למשוך את הכסף רק באישור ההורים, נמצא שעדיין לא הגיע זמן הפירעון. וכן לפי מה שטענו שאינו בעלים על הכסף כל מה שלא הגיע לידו, יתכן שגם בגיל 18 עדיין נחשב שהספק לא כלו.

1. לכתחילה צריך

אפטרופוס: לדעת הג"ר **הגורא"א צ'רונטברג שליט"א** (שם), לכתחילה (בשיעורו אלול תשפ"ב) והג"ר **צ'רונטברג שליט"א** (שם), לכתחילה צריך לעשות פרוזבול עבור הקטן מדין זכיה, אבל אינו חייב גמור כיון שנחלקו הפוסקים לגבי חובות של קטנים, יש סוברים שאין השמיטה משמטת חוב של קטן, כיון שאינם בני מצוה. ויש סוברים שאפילו אם הלוו מכספם הפרטי, אינם צריכים לעשות פרוזבול בפני עצמם, כי חובותיהם נכללים בפרוזבול של אביהם מפני שידו כידם. אך כיון שדעת כמה פוסקים לגבי חסכונות המופקדים בבנק על שם הקטנים, שצריך האב לעשות להם פרוזבול מדין אפטרופוס, ולכן גם לגבי 'חיסכון לכל ילד' צריך האב לכתחילה לעשות פרוזבול עבור הילד.

וכתב הג"ר **עובדיה יוסף שליט"א** (בן הגרי"ז צ"ל), לכתחילה חייבים לעשות פרוזבול עבור הילדים, אבל דביעבד אם לא עשו פרוזבול אין החוב שוטמט, כי הלוואה לחברה בע"מ אין השביעית משמטת כמבואר באור **לציון** (קובץ באר התורה קפט), וראה מה שהעיר בזה הג"ר **נתנאל חרוזניק שליט"א** (גיליון אהלי שביעית 42 עמוד כב כג), ונתובה על דברי מאת הג"ר **שמחה ישעיה לייף שליט"א** (גיליון אהלי שביעית 43 עמוד כג).

וכתב הג"ר **יוחנן בורגר שליט"א** (שמענתא עמיקתא כי תבוא

יתומים. ומבארים רש"י ו"תוס' (שם) שהשמיטה לא משמטת את החוב שלהם גם בלי פרובול, כי הטורות שלהם נחשבים כאילו הם מסורים לבית דין ליגוש, אך יתכן שדוקא שם אינו משמט, משום שהם יתומים, אך לילד שיש לו אב אולי דינו שונה.

והנה נחלקו האחרונים מה הדין בחוב של קטן שיש לו אב; לדעת **המהרש"ם** (תו"מ סימן ט"א), הביאו הש"ך (סימן סז ס"ק ז), וכן נוקט התומים (סימן סז ס"ק כה), חוב של קטנים אינו נשמט, כיון שאינם בכלל מצוות, וקטן שאוכל נבילות אין בית דין מצווים להפרישו. וההפסקה נובעת מהמצוה, וקטן שאינו מצווה לא נשמט החוב.

מאיך לדעת **המנחת חינוך** (מצוה תעז סוף אות ב), למרות שהקטן אינו בר קיום מצוות, החוב בכל זאת נשמט, כי ההשמטה אינה נובעת מהמצוה אלא 'אפקעתא דמלכא'. והוכיח דבריו מהגמ' שיתומים לא צריכים פרובול, משמע שאר קטנים החוב שלהם כן נשמט.

את הראיה הזאת דוחה התומים שהחידוש ביתומים הוא, שגם כאשר התומים הגדילו לפני שביעית, בכל זאת אינם צריכים פרובול, כי נחשב כאילו כבר כתבו פרובול ומסרו חובותיהם לבית דין.

וכתב **הדרך אמונה** (פרק ט ציון ההלכה אות שלז) בשם **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, לגבי קטן שהלוה לאחרים החוב נשמט, וגם בחיסכון בבנק של שם הקטנים ובשבילם, האב צריך לעשות עבורם פרובול בבית דין מדין אפטרופוס, ועדיף לסדר שזמן הפירעון של החוב יהיה אחרי ראש השנה של שנה שמינית. אך בדיעבד אם לא עשו אחד מהאופנים הנ"ל, יתכן שבכל זאת מותר לו לגבות את חובו. ולפי דבריו, בבחור שהגיע לגיל י"ג ודאי שהחוב נשמט אם לא עשה פרובול.

6. פרובול בנק

שעבוד נכסים: בספר **שמיטת כספים כהלכתה** (פרק י עיף ג ושביבי אש אות יא) שהפוסקים החטבו אולי חוב בבנק אין השביעית משמטת, שהרי מבואר **בתומים** (סימן סז ס"ק כה) שאם מת הלוה אין נשמט החוב בשביעית, כי אין בחוב שעבוד הגוף כי אם שעבוד נכסים, ולא נאמר דין שמיטת כספים על שעבוד נכסים, כי עיקר הדין של השמטה חל על הלוה, שהמלוה לא יגוש ולא יתבענו.

ולפי דברי התומים, שהספק **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (שמיטת כספים כהלכתה פרק י עיף ג, ועטרת משה סימן סז ס"ק י, משנת הגרי"ש עמוד קמ) שיתכן לומר שלא צריך לעשות פרובול על כספים שהבנק חייב לו, כי החיוב תשלומין אינו חל על אף אדם מסוים, אלא רק על הנכסים של הבנק והחברה, ולשיטת התומים באופן כזה אין דין השמטה, אך להעשה הורה שאין להקל בכך.

הבנק הוא חברה בע"מ שאין לו בעלים, אלא הוא גוף פיננסי משפטי שאינו שייך בבעלות גמורה למנהלים, וישנם דעות רבות בפוסקים האם שביעית משמטת חוב לחברה בע"מ. צדדי הסוגיא מבואר בגיליון עומק הפשט מספר 47 לגבי 'ריבית בבנקים'. ויש כאן עוד צירוף להקל בכל הענין של פרובול בחברות בע"מ.

7. מי עושה את הפרובול

אפטרופוס: מבואר ב**בשו"ת הרא"ש** (כלל פז סימן א), שהאב הוא אפטרופוס על נכסי בנו קטן, וכחו אלים יותר מהכת של 'בית דין אביהם של יתומים'. ועל פי דבריו חידש **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (שבזת יצחק שביעית עמוד עה), שהאב יכול לעשות פרובול בשביל הילד שלו מדין אפטרופוס, ויכול להוסיף זאת בפרובול שלו.

וכתב **בשבזת יצחק** (עמוד עג-עו) שאדם אחר לא יכול לעשות פרובול בשליחות ובשביל הילד הקטן, כיון שאין שליחות לקטן, אך יתכן שהילד בעצמו יכול לעשות פרובול, כי יש לקטן מעשה ואין לו מחשבה, ומוסוץ בשם הגרי"ש אלישיב שקטן יכול לעשות פרובול. ומורה בשם הגר"ח קניבסקי **זצ"ל** (דרך אמונה החדש פרק ט ועבר 502) שאם קטן עשה פרובול מוועיל, אף שאין שליחות לקטן, כיון שהוא זכות עבורו, זכין לאדם שלא בפניו.

שהעמיתים נחשבים מפקידים מלוים, אבל לפי ההגדרה הראשונה שהעמיתים נחשבים מלוים לקופת גמל, לא מועיל הפרובול שגופי הכספות מכינים.

מהלך החדוש: כל הפולמוס האמור, מבוסס על פשטות **הרמב"ם והשו"ע** וסתמת **הפוסקים** שמלוה לעשר שנים אינו משמט, ואפילו לכתחילה לא צריך לעשות פרובול על מלוה לעשר שנים. ויש לציין מלה שחידש **דבר אברהם** (חלק א סוף סימן לב), מאחר שנחלקו לשונות הגמ' במוכתה אלא מלוה לעשר שנים משמט, ללישנא קמא משמט וללישנא בתרא אינו משמט, ונחלקו **הראשונים** איך להכריע להלכה, וכתב **הבית יוסף** (חו"מ סימן סז), כיון ששמיטה בזמן הזה מדרבנן הולכים לקולה ואינם משמט, וכתב הדבר אברהם שאם כן לכתחילה צריך לעשות פרובול גם במלוה לעשר שנים, אלא שאם לא עשה פרובול אינו משמט.

ולפי החידוש של הדבר אברהם, שלכתחילה צריך לעשות פרובול אף שהוא מלוה לעשר שנים, גם אם גניח 'שחסכון לכל ילד' דינו כמלוה לעשר שנים, עדיין יש ענין לכתחילה לעשות פרובול.

4. האם הכסף של הקטן?

תקנה: ינדין נוסף התחבטו הפוסקים, לפטור את הקטן מחיוב פרובול, כי יתכן שהילד לא זכה בכסף, כי הוא רק הופקד בשבילו בחיסכון, אך מעולם לא היה בידו, ולא יכול להשתמש בכסף הזה, ולכן לא צריך לכתוב עליו פרובול.

בחירת מסלול: והנה בגיליון עומק הפשט מספר 92 התבאר שבתכנית 'חיסכון לכל ילד' מטעם הביטוח לאומי ישנם חששות רבות, ולכן לרוב הדעות חובה לבחור להכניס את הכסף למסלול כשר. יש סוברים שאינו גורד חובה אלא במידת מילתא. ויש מתירים לגמרי, שאין צורך כלל לבחור במסלול כשר, ובתנאי שמודיע מראש לחברה שאינו מעונין להשתתף או להרוויח מהעסקים האסורים. לכל הדעות כדי למנוע חילול ד', וכדי להרבות כבוד שמים, ראוי לבחור במסלולים הכשרים.

המשקיע בבנק; בכל הבנקים המוצעים ברשימה של הביטוח לאומי מותר לסמוך לכתחילה על ה'יתר עיסקא' שיש בידם. החפץ להחמיר כדעת הסוברים שעדיף לא לסמוך על 'היתר עיסקא' של הבנק, אין לו פתרון באפיק הבנקאי. והיה עדכון בגיליון עומק הפשט מספר 327 מדור 'בית הוראה', בנושא 'פירוק פסגות בית השקעות' וההשלכות ההלכתיות הנובעות מכך.

הכסף של: לפי מה שמקובל שצריך לבחור מסלול כשר, וכפי שביארו **הגר"ר שלמה זעפרני שליט"א** (יבוא ידי חסד בו"ד סימן ד), ו**הגר"ר יעקב אשכנז שליט"א** (תקנת הרבית עמוד טו), שהכסף של הקטן מדין זכין לקטן, והמעשה קנין הוא באמצעות העברת הכסף לחשבון הבנק על שם הקטן שאף אחד לא יכול להוציאו אפילו הוריו, ואף שלא עשו קנין 'הגהנה' או 'משיכה' בכסף, קונה מדין 'סיוטמתא'. ולפי זה, גם צריך לכתוב פרובול על הכסף.

והנה מבואר **ברמ"א** (תו"מ סימן ער עיף ב), כן קטן הסמוך על שולחן אביו שקיבל מתנה המתנה של אביו, ובכן גדול המתנה לעצמו. וכתב **המחנה אפרים** (הלכות זכיה ומתנה סימן ב) שאם נתן מתנה לקטן על מנת שאין לאביו רשות בו, האב לא זוכה במתנה. והנה לגבי 'חסכון לכל ילד' משתבר ששייך לילד אף שהוא קטן הסמוך על שולחנו, כיון שהנותן מעניק את הזכויות לבן דינו 'למתנה על מנת שאין לאביו רשות בו'.

הכסף לא של: לפי השיטות שאין צורך לבחור מסלול כשר, כי הכסף לא של הקטן שלא זכה בו עדיין כל זמן שלא קיבלו בפועל ואין לו אפשרות להשתמש בו, לא צריך לכתוב פרובול.

5. שמיטת כספי קטן

כאמור הכסף שייך לקטן, ויש לחקור האם השביעית משמטת הלוואה של קטן, והאם יש עליו חובה לעשות פרובול על הלוואותיו.

מבואר **בגמ'** (בבא קמא דף לו.) לגבי יתומים בשמיטה, אינם צריכים לכתוב פרובול, כי רבן גמליאל ובית דינו הם אביהם של

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן

הזוכה בהגרלת גיליון 367 בסך 100 שקל מזומן
האברך המופלג הר"ר יהודה רבר שליט"א
כולל זכרון אליהו אופקים

שאלה: מהם הנוסחאות השונות שיש בפרוזבול, ומדוע?

מה מיוחד בכל אחד מהנוסחאות דלהלן, החזו"א, המנחת יצחק, הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הגרש"ז אורבאך זצ"ל, הגר"מ שרנבוך שליט"א, הגרש"א שרן שליט"א, כד"צ בני ברק. האם צריך להקנות את החובות לבית דין, האם צריך בית דין קבוע וחשוב, ואם צריך מה העצם לכך?

מקורות: מנחת יצחק (חלק ו סימן קס); אגרות משה (ח"מ א סימן יט כא); דרך אמונה (פרק ט ס"ק צט); שמיטה כהלכתה (עמוד קיד); שבות יצחק (שביעית עמוד כה ואילך); ישא יוסף (קכא); שמיטת כספים כהלכתה (פרק טו שביבי אש אות יח כז, קונטרס הפרוזבול בסוף הספר).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח חשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כבדי התייב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצידוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול השלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. במקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

זכות התורה תעמוד לרפואת
הר"ר חיים עזריה בן רבקה לרפ"ש
בתוך שאר חולי ישראל

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- פרוזבול:** השביעית משמטת בסופה, ותקנו חכמים פרוזבול שמוסר שטרותיו לבית דין, וכן לא נשמט החוב.
- חסכון לכל ילד:** נחלקו הפוסקים האם מחמת תכנית 'חסכון לכל ילד' חייב כל ילד בישראל לעשות פרוזבול כדי שלא ישמט החוב, ויש מכריעים שלכתחילה צריך אך אינו חיוב מדינא. כאשר הילד הגיע לגיל 18 לכל הדעות צריך.
- סברות לחייב:** 1. הכסף כבר שלו. 2. אינו דומה למלוה לעשר שנים כי יכול להחליף קופת גמל. 3. גם בחברה בע"מ ההוראה להחמיר.
- סברות לפטור:** 1. הכסף עדיין לא שלו. 2. כמלוה לעשר שנים, ולא מועיל החלפת קופת גמל כי הוא לא מקבלו עדיין. 3. בחברה בע"מ יש פוטרים מפרוזבול.
- קטן:** לדעת התומים הלואת קטן אינה נשמטת בשביעית כי אינו מצווה, לדעת המנחת חינוך גם הלואת קטן נשמטת משום 'אפקעתא דמלכא'.
- למעשה:** האב עושה פרוזבול לבנו קטן מדין אפטרופוס, וכוללו פרוזבול שלו, ולא לבנו גדול שצריך לעשות בעצמו או על ידי שליח. יש אומרים שקטן יכול לעשות בעצמו פרוזבול, אך לא על ידי שליח.

עדכוני הלכה

תקיעה כהלכה

אורך השברים: בשיעור מיוחד מטעם 'הילכתא' בענין 'צורת התקיעות כהלכה', שהתקיים בתאריך י"ב אלו תשפ"ב בהשתתפות מאות איש, עורך הג'ר אפרים קרלינסקי שליט"א שישנם בעלי תקיעה שעלולים בטעות לקצר בתקיעת השברים, וראוי לכל בעל תוקע לבדוק ולוודא שתקיעותיו ארוכים כדין.

ניתן בזאת סיוע מיוחד לבעלי התקיעה, ניתן לשלוח הקלטה קצרה (הקלטה רגילה בנגון) שבו נשמע תשר"ת תש"ת תר"ת לכתובת דוא"ל YTSHOFAR@gmail.com והג'ר אפרים קרלינסקי בעז"ה יבדוק את אורך התקיעות, בדגש על השברים.

נושא הגיליון הבא:

נוסח שטר פרוזבול

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת

האשה הצדקנית מרת מרים יוכבד בת הר"ר רפאל חיים ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים יומי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...